

KAUPSU-hankkeen tulokset ja Kaupunkiseutusuunnittelijan käsikirja

KAUPSU-hankkeen päätösseminaari 15.2.2023

Mervi Hemminki, Kuntaliitto (nykyisin Helsingin kaupunki)

Hankkeen tulokset

- Hankkeen tuloksena muodostettiin tilannekuva Suomessa tehtävästä kaupunkiseudullisesta suunnittelusta ja tunnistettiin kehittämistarpeita sekä parhaita käytäntöjä.
- **Tilannekuvaraportin** materiaaleja kerättiin kyselyin ja keskusteluin sekä suunnittelun historiaa ja verrokkimaita analysoimalla.
- Kehittämistarpeita ja parhaita käytäntöjä työstettiin yhdessä valtion ja kaupunkiseutujen viranomaisten kanssa työpajoissa, joiden tulokset raportoitiin **Vuorovaikutusosion raporttiin**.
- Näiden perusteella muodostettiin **Kaupunkiseutusuunnittelijan käsikirja**, jonka tarkoituksena on toimia ohjeena kaupunkiseudullista suunnittelua aloitteleville seuduille sekä tarjota parhaita käytäntöjä ja uusia ideoita suunnittelun kehittämiseksi jo sitä tekevillä seuduilla.
- Hankkeen tuloksena muodostettiin suosituksia kaupunkiseudullisen suunnittelun, suunnitteluprosessin ja eri teemojen kehittämiseksi.
- Hankkeen keskeisenä painopisteenä on ollut lisätä kaupunkiseutujen ja valtion viranomaisten välistä vuorovaikusta ja tarjota vertaistuen ja verkosto-oppimisen alusta kaupunkiseuduille.

Kaupunkiseutusuunnittelun tilannekuva

- Suunnittelu on vakiintunutta kaikilla yhdeksällä hankkeessa mukana olleella seudulla.
- Suunnittelun välineet, sisältö ja menettelytavat vaihtelevat, mutta tavoitteet ja tarkoitus ovat samankaltaisia kaikilla kaupunkiseuduilla.
- Kaupunkiseudullisen suunnittelun tarkoituksena on muodostaa ajantasainen kuva kaupunkiseudun kehityksestä, muodostaa yhteinen visio kaupunkiseudulla tavoitellusta kehityksestä sekä yhteinen suunnitelma tavoitteen saavuttamiseksi.
- Suunnittelun tavoitteina ovat elinvoimaisuus, kestävyys ja asukkaiden hyvinvointi.
- Suunnittelussa keskitytään ydinteemoihin, joita ovat maankäyttö, asuminen ja liikenne. Myös palvelurakenne, elinkeinorakenne ja viherrakenne huomioidaan useimmiten.
- Tärkeintä teemojen valinnassa on keskittyä sellaisiin teemoihin, joiden kehittäminen ja yhteensovittaminen on tarpeellista juuri kyseisellä kaupunkiseudulla.
- Suunnittelussa keskeistä on erilaisten kaupunkiseututasoa koskevien suunnitelmien ja strategioiden yhteensovittaminen.

Keskeisimmät haasteet

- Suunnittelu- ja toimeenpanoresurssien niukkuus.
 - Miten tehdä suunnittelusta kiinnostavaa ja riittävän motivoivaa?
- Vaikuttavuus ja epävarmuus suunnittelun jatkuvuudesta.
 - Miten saada suunnittelu välittymään osaksi kuntien maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämisen ohjausta?
- Toimintaympäristön muutokset ja ilmastonmuutoksen hillintä.
 - Mitä voidaan ratkaista kaupunkiseutusuunnittelulla?
- Suunnittelun pohjana on kuntien yhteinen tahtotila tehdä suunnittelua.
- Luottamus, sitoutuminen ja kaupunkiseudullisen ajattelun sisäistäminen.
 - Kehittyy ajan kanssa ja vuorovaikutuksen kautta.
- Ei vain virkahenkilöt, vaan myös luottamushenkilöt ja asukkaat.
 - Vuorovaikutus ja avoimuus luovat hyväksyttävyyden.

Parhaat käytännöt

- Nykyisen mallin hyödyiksi koetaan ketteryys, strateginen valikoivuus ja paikkaperusteisuus.
- Kaupunkiseutusuunnittelun kautta syntyy seudullinen yhteistyöalusta, keskustelufoorumi ja vertaistuen alusta.
- Seudullinen organisaatio tai verkosto, joka vetää suunnittelua.
 - Suunnitelmallisuus, avoimuus ja jatkuvuus.
- Tietopohjaisuus, seudulliset selvitykset ja vaikutusten arviointi.
- Asukasosallistamisen monet tavat.

Kaupunkiseutusuunnittelijan käsikirja

- Tiivis perehdytyspaketti kaupunkiseutusuunnitteluun!
- Joustava malli kaupunkiseutusuunnitelman tekemiseen.
- Vinkkejä ja parhaita käytäntöjä kaupunkiseuduilta!
- Suosituksia suunnittelussa onnistumisen tueksi!

Sisällysluettelo

Esipuhe	4
1 Kaupunkiseutusuunnittelun lähtökohdat	6
1.1 Tavoitteena kokonaiskuva kaupunkiseudun kehityksestä	6
1.2 MAL-teemoista elinvoimaisuuden, kestävyys ja hyvinvoinnin edistämiseen	6
1.3 Yhteistyön hyödyt	7
2 Suunnitteluprosessi	9
2.1 Suunnitteluvälineen valinta	9
2.2 Organisoituminen	15
2.3 Suunnitteluprosessin kulku	16
2.4 Kaupunkiseutusuunnittelun moninaisuus	19
3 Suunnittelun tavoitteet ja teemat	22
3.1 Suunnittelun tavoitteet	22
3.2 Suunnitteluteemat	24
4 Vuorovaikutteisuus suunnittelussa	29
4.1 Yhteistyö on vuorovaikutusta	29
4.2 Kuntien välinen vuorovaikutus	32
4.3 Asukas- ja sidosryhmävuorovaikutus	33
5 Vaikuttavuus	36
5.1 Vaikutusten arviointi	36
5.2 Suunnitelmien toimeenpano	37
5.3 Seuranta	37
5.4 Päivittäminen	38
6 Suositukset	41
6.1 Yleisen tason suositukset	41
6.2 Suunnittelua tukevat suositukset	41

Suosituksset

- Kaupunkiseutujen merkityksen tunnistaminen valtakunnallisella tasolla ja riittävän tuen ohjaaminen niiden kehittämiseen.
- Kaupunkiseudullisen suunnittelun ja yhteismitallisen seurannan kehittäminen yhdessä kaupunkiseutujen ja valtion viranomaisten kanssa.
- Strategisen valikoivuuden, paikkaperusteisuuden ja joustavuuden säilyttäminen. Moninaisuus on rikkaus!
- Vertaisoppiminen ja kokeilukulttuurin kehittäminen.
- Yhteistyö ja vertaisoppiminen vaatii kaikilta tahoilta aktiivista osallistumista keskusteluun.

Kaupunkiseutusuunnittelun uudet mallit?

– ne tehdään yhdessä.

KAUPSU

Kaupunkiseutusuunnittelun uudet mallit
– vertaistuki ja hyvät käytännöt

KAUPSU

- Kaupunkiseutusuunnittelun uudet mallit
- vertaistuki ja hyvät käytännöt

Suosituksset elinvoiman ja kestävyyden kehittämisessä kaupunkiseutusuunnittelussa

KAUPSU-hankkeen päätösseminaari 15.2.2023

Mervi Hemminki, Kuntaliitto (nykyisin Helsingin kaupunki)

Elinvoimaisuus ja kestävyys

- Elinvoimaisuuden ja kestävyys edistäminen kaupunkiseutusuunnittelussa tarkoittaa kokonaisvaltaista kehittämistä, tavoitteiden huomioimista kaikissa suunnitteluteemoissa ja niiden yhteensovittamista.
- Hyvinvointi liittyy keskeisesti elinvoimaisuuteen ja kestävyYTEEN.
- Elinvoimainen kaupunkiseutu on kilpailukykyinen ja houkutteleva elinkeinoelämän ja asukkaiden silmissä. Suunnittelussa huolehditaan molempien tarpeista.
- Kestävyys nähdään ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvänä tavoitteena.
- Laajemmin kestävyys nähdään sosiaalisena, taloudellisena, ekologisena ja kulttuurisena kestävyytENÄ.
- Laaja-alaisten tavoitteiden edistäminen vaatii eri toimijoiden tarpeiden tunnistamista ja yhteensovittamista.
- Suunnittelussa tavoitellaan kaupunkiseututasolla toimivaa kokonaisuutta, joka tehdään yhdessä kaikkien kuntien panoksella.

Suosituks

- Tavoitteiden välittyminen toimeenpanoon. Iteroiva vaikutusten arviointi.
- Asukkaiden hyvinvointi vahvemmin suunnittelun tavoitteeksi.
- Vuorovaikutteinen suunnitteluprosessi keskeisten sidosryhmien ja asukkaiden kanssa. Tunnistetaan tarpeet ja yhteensovitetään niitä.
- Seututasoinen tarkastelu palvelu-, elinkeino- ja viherrakenteen osalta sekä sen kytkeminen osaksi seudullista suunnittelua MAL-teemoihin.
- Monipuolinen näkökulma teemoihin ja niiden kehittämiseen. Etsitään sekä mahdollisuuksia että seudullisia ratkaisuja.
- Eri suunnittelutasojen yhteensovittaminen ja synergiakytkösten hyödyntäminen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Ristiriitojen tunnistaminen.
- Seudun tarpeiden tunnistaminen ja niihin tarttuminen uusien suunnitteluteemojen ja –tavoitteiden kautta. Kehityskuvat ja varautuminen tuleviin tarpeisiin.
- Seututasoinen suunnittelu: seutu voimavarana ja resurssina ongelmien ratkaisussa – tehdään yhdessä, hyödytään yhdessä.

KAUPSU

Kaupunkiseutusuunnittelun uudet mallit
– vertaistuki ja hyvät käytännöt

Kiitos!

Mervi Hemminki

(MAL-asiantuntija Helsingin kaupunki)

mervi.hemminki@hel.fi

[Kuntaliitto.fi/kaupsu](https://kuntaliitto.fi/kaupsu)

[MAL-verkosto](https://kuntaliitto.fi/kaupsu)

KUNTA
LIITTO

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

www.kuntaliitto.fi

Hankkeen julkaisu pähkinän kuoressa

([tähän linkit](#))

- **Kaupunkiseutusuunnittelun tilannekuvaraportissa** muodostetaan kokonaiskuva suunnittelun nykytilassa. Raportti sisältää kaupunkiseutusuunnittelun historiikin, nykytilakyselyn tulokset, kaupunkiseutukortit, esimerkkejä verrokkimaista, työpajakoosteen ja kattavan version suosituksista kaupunkiseudullisen suunnittelun tueksi.
- **Vuorovaikutusosion raportti** on Ramboll Oy:n kokoama raportti työpajoista, sisältäen koosteen kehittämisteemoista ja kaupunkiseutujen parhaista käytännöistä sekä suositukset suunnitteluprosessin ja eri teemojen kehittämiseksi.
- **Kaupunkiseutusuunnittelijan käsikirja** esittelee tiivistetty Suomessa tehtävää kaupunkiseudullista suunnittelua. Käsikirjassa käydään läpi suunnittelun lähtökohdat, suunnitteluprosessi ja suunnitelman sisältö. Käsikirja sisältää esimerkkejä ja ohjeita suunnittelun erivaiheissa onnistumisen tueksi. Lisäksi viimeiseen lukuun on kerätty yleisiä suosituksia kaupunkiseudullisen suunnittelun kehittämiseksi ja suosituksia suunnittelussa onnistumisen tueksi.